

FINANSUTSKOTTETS UTLÅTANDE 12/2001 rd

Berättelsen om regeringens åtgärder under år 2000

Till grundlagsutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 18 april 2001 berättelsen om regeringens åtgärder under år 2000 (B 5/2001 rd) till grundlagsutskottet för beredning och bestämde samtidigt att de permanenta fackutskotten skall lämna utlåtande till grundlagsutskottet.

Beredning i delegation

Ärendet har beretts av finansutskottets förvaltnings- och granskningsdelegation, skattedelegation, kultur- och vetenskapsdelegation och bostads- och miljödelegation.

Sakkunniga

Förvaltnings- och granskningsdelegationen har hört

- linjedirektör Kalevi Ahti, utrikesministeriet
- industrirådet Heikki Vesa och inspektör Liisa Salminen, handels- och industriministeriet
- hamndirektör Eero Mäki, Karleby Hamn
- styrelseordföranden Antero Ikäheimo, Lappset Group Oy.

Kultur- och vetenskapsdelegationen har hört

- regeringsrådet Riitta Kaivosoja, undervisningsministeriet.

Bostads- och miljödelegationen har hört

- skogsbruksöverinspektör Tapio Lehtiniemi, jord- och skogsbruksministeriet.

UTSKOTTETS STÄLLNINGSTAGANDEN

Motivering

I samband med berättelsen har finansutskottet behandlat berättelseförfarandet i allmänhet, möjligheterna att räkna in flyktingutgifterna i biståndet, användningen av tippningsvinstmedel, regionalt stödjande av transporter och främjande av byggande i trä. Dessutom har utskottet i ett mer generellt perspektiv granskat vissa av riksdagens uttalanden som ingår i utskottets kompetensområde. Utöver dessa uttalanden som redovisas i berättelsen och uttalanden i anknytning till finansministeriets förvaltningsområde har

utskottet bara behandlat uttalanden från 1996 och tidigare riksmöten och bedömt om de fortfarande behövs.

Allmänt om berättelseförfarandet

Enligt 46 § grundlagen skall regeringen årligen lämna en berättelse till riksdagen om sin verksamhet och om sina åtgärder med anledning av riksdagens beslut, alltså en berättelse om sina åtgärder. Samma paragraf förpliktar också regeringen att lämna en berättelse om skötseln av

statsfinanserna och om hur budgeten har följts, dvs. berättelsen om statsverkets tillstånd.

Som kringmaterial till berättelsen om regeringens åtgärder får riksdagen också en biståndsberättelse och en sysselsättningsberättelse. Dessa fristående berättelser kommer från respektive ministerium. Dessutom har de årliga verksamhetsberättelserna från olika förvaltningsområden bifogats berättelsen om regeringens åtgärder.

Också statsrevisorernas årliga berättelse kan räknas till de statsekonomiska berättelserna. Från och med hösten 2002 redogör Statens revisionsverk, som numera finns i anslutning till riksdagen, om sin årliga verksamhet till riksdagen genom en berättelse. Den innehåller en redogörelse för verksamheten, ett utlåtande om statsbokslutet och hur budgeten har följts och en bedömning ur riksdagens perspektiv av de viktigaste granskningsresultaten och revisionsverkets ståndpunkter. Samtidigt slutar statsrevisorerna att i sin berättelse jämföra bokslutet med tidigare år och med statsbudgeten. Likaså faller utredningen av anslagsöverskridningar bort i berättelsen.

Med avseende på riksdagens kontrollmakt är det angeläget att berättelserna bildar ett vettigt och informativt komplex. Detta kräver enligt utskottets uppfattning att innehållet och uppgifterna i berättelserna samt deras framställningssätt ses över. Dessutom bör riksdagsbehandlingen av berättelserna uppmärksammas mer.

Finansutskottet koncentrerar sig självfallet huvudsakligen på att behandla de statsfinansiella berättelserna. I betänkandet FiUB 43/2000 rd om statsbudgeten för i år ansåg utskottet att regeringen lämpligen bör rapportera om sina åtgärder på grund av riksdagens uttalanden och andra ställningstaganden med anledning av statsbudgeten (i stället för den nuvarande berättelsen om sina åtgärder) till exempel i samband med berättelsen om statsverkets tillstånd. Vad beträffar innehållet och tidsplanen kunde utskottet i fortsättningen behandla berättelsen om statsverkets tillstånd och berättelsen från Statens revisionsverk parallellt. För närvarande är behandlingen av berättelsen om statsverkets till-

stånd kopplad till behandlingen av statsrevisorernas berättelse. Utskottet lämnar ett gemensamt utlåtande om dem. En fråga som behöver övervägas och bedömas särskilt är statsbokslutet — dess innehåll, formella ställning och ett eventuellt godkännandeförfarande.

Enligt vad utskottet har erfarit har statsrådets kansli velat slå ihop behandlingen av förvaltningsområdenas verksamhetsberättelser med behandlingen av berättelsen om statsverkets tillstånd. Trots att budgetförordningen är den rättsliga grunden för verksamhetsberättelserna anser finansutskottet det inte lämpligt att de slås ihop med berättelsen om statsverkets tillstånd. Också i framtiden bör det räcka med att ministeriernas årsredovisningar delas ut för kännedom till fackutskotten och används som bakgrundsmaterial till exempel vid behandlingen av regeringens berättelse om sina åtgärder.

Det är positivt, anser utskottet, att den första fasen av stärkt budgetmakt för riksdagen har inneburit en översyn av övervaknings- och granskningsorganisationen. Men reformen behöver gå ännu längre med hjälp av åtgärder för att främja bättre utnyttjande av resultaten av övervakningen och granskningen och för att förbättra själva innehållet i rapporten till riksdagen. Finansutskottet anser det angeläget att de viktigaste aktörerna snabbt sammankallas till exempel till en arbetsgrupp med målet att framför allt samordna innehållet i de statsfinansiella berättelserna och göra behandlingen mera rationell. Detta bör göras redan innan riksdagen föreläggs den första berättelsen från Statens revisionsverk hösten 2002.

I detta sammanhang refererar finansutskottet också till projektet för en översyn av statens centralförvaltning. Det är viktigt att projektet och riksdagen samverkar.

Möjligheten att räkna in utgifter för flyktingar i biståndet

Riksdagen har under en rad av år i samband med behandlingen av statsbudgeten förutsatt att regeringen följer OECD:s anvisningar för rapportering av offentligt bistånd när det gäller att räkna in flyktinghjälp i biståndsanslagen i statsbud-

geten. Årligen har sådana flyktingutgifter redovisats under biståndsanslagen som har ansetts kunna falla inom ramen för bistånd. Under flera år har utrikesministeriet och finansministeriet haft olika tolkningar av vilka flyktingutgifter som får räknas in i biståndet. Ministerierna har tillämpat olika beräkningskriterier för utgifterna. Men i budgetpropositionen har finansministeriets siffror skrivits in. De uppgifter om utbetalningar som olika ansvariga ministerier har rapporterat till bland andra riksdagen och OECD/DAC har avvikit avsevärt från de budgeterade beloppen. Riksdagen har flera gånger påpekat dessa systematiska avvikelser eftersom de påverkar till exempel målnivån och det totala beloppet för biståndsanslagen.

Av regeringens berättelse framgår att de ansvariga ministerierna utifrån en utredning har uppnått samförstånd om vilka delar av flyktingutgifterna som får räknas in i biståndet och om definitioner och beräkningsprinciper. I berättelsen sägs också att OECD:s biståndskommitté har godkänt samförståndslösningen. Finansutskottet finner det viktigt att de nya definitionerna och beräkningskriterierna i fortsättningen tillämpas när budgetpropositionen och utbetalningsstatistik utarbetas. Uttalandena om frågan (RP 100/1997 rd, s. 139, och RP 105/1998 rd, s. 143) kan strykas i berättelsen, anser utskottet.

Regionalt stödjande av transporter

Enligt lagen om regionalt stödjande av transporter får transportstöd betalas ur statens medel till små och medelstora företag i Finland för varu-transporter när de börjar i avlägsna och glesbebyggda kommuner i Lappland, Norra Österbotten, Kajanaland, Norra Karelen och Södra Savolax som närmare bestäms genom beslut av statsrådet. Lagens giltighetstid har senast förlängts med ett år fram till slutet av 2001. I samband med behandlingen av budgeten för i år förutsatte riksdagen att det utreds om lagen om regionalt stödjande av transporter kan bli permanent eller om transportstödet kan ersättas med något annat system.

I berättelsen framhåller regeringen att program för företagsstöd enligt 4 § lagen om allmänna villkor för företagsstöd skall upprättas för en begränsad tid. Därför kan lagen om regionalt stödjande av transporter inte bli en permanent lag. Enligt vad utskottet har erfarit kommer det vid behandlingen av budgeten för 2002 att föreslås att lagen förlängs till utgången av 2003. EU-kommissionen måste underrättas om den förlängda giltighetstiden. Det bestäms om ikraftträdelsen genom förordning när kommissionen har behandlat frågan.

Av berättelsen framgår det också att det enligt utredningar inte finns några andra system än transportstödet som sänker transportkostnaderna. Därför förefaller det omöjligt att ersätta transportstödet med något annat. Transportstödet jämnar ut höga transportkostnader som beror på att företagen är avlägset belägna och ger företagen mer jämbördiga konkurrensmöjligheter, påpekar utskottet. Framför allt i norra Finland har transportstödet medverkat till att företagen söker sig ut på avlägsna marknader. Men de har små varuströmmar och dåliga möjligheter att utnyttja transporter i båda riktningarna. Glesbygderna har inte heller alltid tillgång till samma utbud på transportenheter som större orter.

I den ordinarie budgeten för i år uppgår transportstödet till 20 miljoner mark. I ett internationellt perspektiv är beloppet litet. Dessutom framhåller utskottet att det nuvarande transportstödet gynnar landtransporter. Sjötransporter vore i många fall fördelaktigare både när det gäller statsfinanserna och miljöhänsyn. Utskottet menar att reglerna för transportstödet måste förbättras. Samtidigt är det skäl att se över den regionala täckningen.

Med hänvisning till det ovan stående anser utskottet att uttalandet (RP 109/2000 rd och RP 187/2000 rd, s. 278) fortfarande bör gälla.

Främjande av byggande i trä

Kampanjen Träets tid pågick i fyra år och avslutades i fjol. Den fick en fortsättning i kampanjen Trä-Europa som pågår 2001—2005. Kampanjen avser att främja exporten av mekanisk träförädling och att öka användningen av trä i Europa.

Enligt vad utskottet har erfarit finns det garantier för att kompetenscentren och teknologi-programmen inom träbranschen kommer att fortsätta och utvecklas och att de ekonomiska resurserna för dem räcker till. Tack vare bland annat kampanjen Träets tid har användningen av sågat virke och sågade trävaror i Finland ökat kraftigt och exporten av dem stimulerats. Dessutom har den allmänna inställningen till byggande i trä blivit mer positiv.

Med hänvisning till det ovanstående anser utskottet att utskottets uttalande i frågan (RP 40/1999 rd, s. 325) kan strykas i berättelsen.

Uttalanden av riksdagen

Utskottet anser att de åtgärder som har vidtagits och som redovisas i berättelsen i fråga om följande uttalanden räcker till eller att uttalandena har blivit onödiga:

- *Det nordiska samarbetet om vården av samiskan*
RP 103/1996 rd (s. 149)
- *Försvarsmaterielindustrins verksamhetsföresättningar*
RP 132/1996 rd (s. 178); riksdagen godkände ett nytt uttalande 18.12.1998

- *Uppbörd av fordonsskatt och skatteåterbäring*
RP 133/1995 rd (s. 184)
- *Sänkning av accisen på alkoholdrycker*
RP 156/1995 rd (s. 184)
- *Fordonsskatt*
RP 151/1996 rd (s. 186)
- *Utvecklande av systemet för registrering av fordon*
RP 197/1998 rd (s. 194)
- *Beredningen av en ändring av lotterilagen*
RP 103/1996 rd (s. 211)
- *Privatisering av statsbolag, principerna*
RP 3/1996 rd (s. 270)
- *Servicebehovsprogram för äldre långtidsarbetslösa*
RP 3/1996 rd (s. 313)

Utlåtande

På grundval av det ovanstående föreslår finansutskottet vördsamt

att grundlagsutskottet beaktar det som sägs i detta utlåtande.

Helsingfors den 20 juni 2001

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Maria Kaisa Aula /cent
vordf. Kari Rajamäki /sd
medl. Olavi Ala-Nissilä /cent
Pirjo-Riitta Antvuori /saml
Seppo Kääriäinen /cent
Markku Laukkanen /cent
Tuija Nurmi /saml
Mauri Pekkarinen /cent
Ola Rosendahl /sv
Matti Saarinen /sd (delvis)
Anni Sinnemäki /gröna (delvis)

Sakari Smeds /kd
Irja Tulonen /saml
Marja-Liisa Tykkyläinen /sd
Kari Uotila /vänt
Jukka Vihriälä /cent
ers. Ulla Anttila /gröna (delvis)
Ulla Juurola /sd (delvis)
Kari Kantalainen /saml
Juha Karpio /saml
Mikko Kuoppa /vänt
Pirkko Peltomo /sd (delvis).

Sekreterare vid behandlingen i delegationerna var

utskottsrådet Alpo Rivinoja
utskottsrådet Hellevi Ikävalko

utskottsrådet Marjo Hakkila.